HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מני ר״ש היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות אינו עומד בפני כתבי הקודש אימא סיפא רבי יהודה אומר אפילו אין מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו רבי שמעון אומר אפילו בארץ עצמה גוללו אצלו רישא וסיפא רבי שמעון מציעתא רבי יהודה אמר רב יהודה אין רישא וסיפא ר״ש מציעתא רבי יהודה רבה אמר הכא באיסקופה הנדרסת עסקינן ומשום בזיון כתבי הקדש שרו רבנן איתיביה אביי תוך ד׳ אמות גוללו אצלו חוץ לד׳ הופכו על הכתב ואי אמרת באיסקופה (א) נדרסת עסקינן מה לי תוך ד׳ אמות מה לי חוץ לארבע אמות אלא אמר אביי הכא [א] באיסקופה כרמלית עסקינן ורשות הרבים עוברת לפניה תוך ד׳ אמות דאי נפיל ומייתי ליה לא אתי לידי חיוב חטאת שרו ליה רבנן חוץ לארבע אמות דאי מייתי ליה אתי לידי חיוב חטאת לא שרו ליה רבנן אי הכי תוך ד׳ אמות נמי נגזר דילמא מעייל מרה״ר לרה״י וכי תימא כיון דמפסקת כרמלית לית לן בה (א) והאמר רבא [ב] המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב הכא במאי עסקינן באיסקופה ארוכה (ב) אדהכי והכי מידכר ואיבעית אימא לעולם באסקופה שאינה ארוכה וסתם כתבי הקדש עיוני מעיין בהו ומנח להו וליחוש דילמא מעיין בהו ברה״ר ועייל להו בהדיא לרה״י הא מני [ג] בן עזאי היא דאמר מהלך כעומד דמי ודילמא זריק להו מזרק [ג] דאמר רבי יוחנן מודה בן עזאי בזורק אמר רב [ד] אחא בר אהבה זאת אומרת (ה) [ג] אין מזרקין כתבי הקודש: היה קורא בראש הגג וכו׳: ומי שרי והתניא (ו) [ד] כותבי ספרים תפילין ומזוזות לא התירו להן להפך יריעה על פניה אלא פורס עליה את הבגד התם אפשר הכא לא אפשר ואי לא אפיך איכא בזיון כתבי הקודש טפי: הופכו על הכתב (ז) והא לא נח [אמר רבא] בכותל משופע [אמר ליה אביי] במאי אוקימתא למתניתין בכותל משופע אימא סיפא רבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו והא נח ליה חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בכותל משופע אבל

בכותל

מני. מתני׳ דלא גזר: ר״ש היא דאמר. לא גזרו שבות בכתבי הקדש דאי ר׳ יהודה הא אמר אם מסולק מן הארץ מלא החוט דלא נח הוא דגוללו אצלו דליכא למגזר מידי דלא דמי לנפילה כלל אבל הונח כל דהו אסור דגזרינן איגודו בידו אטו היכא דנפל כוליה: **הנדרסת.** לעולם איסקופה רה״י היא אבל נדרסת דרגל הרבים עוברת דרך לה ובמקום דדריסת רגלי בני אדם עומדין איכא בזיון כתבי הקדש ולהכי שריוה לגוללו אצלו דלא דמיא לקורא בגג דהתם ליכא בזיון כולי האי משום הכי היכא דנח גזר רבי יהודה אבל בהא מודה דכיון דאוגדו בידו ושבות בעלמא הוא לא גזרינן: **תוך ארבע אמות.** אקורא על האסקופה קאי ולא ידענא היכא הוא. תוך ארבע אמות שלא נתגלגל הספר עד ארבע אמות בקרקע: **מה לי חוץ לארבע.** הא כולה שבות היא דאוגדו בידו ומה לי מעביר ד׳ אמות ברשות הרבים מה לי מכניס מרשות הרבים לאיסקופה רשות היחיד (ג) דהא קשרית לה משום דאוגדו בידו ויש כאן משום בזיון וכי היכי דשרית להכניס מרשות הרבים לאיסקופה הכי נמי אית לן למישרי להעביר ד׳ אמות ברה״ר: **איסקופה כרמלית.** רחבה ארבעה ואין גובהה עשרה וחוצה לה רשות הרבים ולפנים הימנה רשות היחיד: **ומייתי ליה.** מרה״ר לאיסקופה אין כאן חיוב חטאת ואפילו אין אוגדו בידו דהא מרשות הרבים לכרמלית מעייל הכא דאוגדו בידו שרי ליה לכתחלה: **חייב חטאת.** שמעביר ארבע אמות ברה״ר הכא דאוגדו בידו לא שרו ליה לכתחלה: **נמי נגזר.** לרבי יהודה דגזר שבות אף בכתבי הקדש נגזר דילמא נפל כוליה מידו ואזיל ושקיל ליה ברשות הרבים ומייתי ליה ברגליו בתוך הבית דרך האיסקופה וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד: **וכי תימא וכו׳ דרך עליו.** למעלה מראשו שעקרו מרשות הרבים והוליכו דרך למעלה מראשו והניחו לסוף ארבע חייב ואע״ג דאוירא מקום פטור דגבוה (ד) ואין בו מקום רוחב ארבעה אלמא כיון דלא נח במקום פטור לא מהני הכא נמי לא מהני כיון דלא נח באיסקופה אע״ג דדריס עלה לאו הנחת גופו הוא אלא א״כ עמד לפוש: **באיסקופה ארוכה.** שיש לה משך גדול ברחבה מרשות הרבים עד תוך הבית דאי נמי נפיל כוליה מידו לא אתי לידי חיוב חטאת דאדהכי נזכר ועומד לפוש על האיסקופה והדר מעייל ליה: **סתם כתבי הקדש עיוני מעייני בהו.** כי מטי באסקופה והרי עומד בכרמלית: **ודילמא.** נפיל כוליה לרה״ר ושקיל ליה ומעיין ביה התם ומעייל להו להדיא לבית ולא קאי אאיסקופה מידי: **מהלך כעומד דמי.** הלכך ליכא למיגזר מידי דאי נפיל כוליה ומעייל ליה כיון דדריס על האיסקופה הרי הוא כעומד בכרמלית ואין כאן חיוב חטאת: **דא״ר יוחנן.** בפ״ק דשבת (דף ו.) דזורק לאו כעומד דמי: **להפוך.** יריעת קלף על פניה להגין עליה שלא יעלה אבק על האותיות: **לא אפשר.** שאין לו בגד לפרוס: **והא לא נח.** ואפי׳ שבות ליכא: **בכותל משופע.** דכיון דבולט למטה נח על בליטתו:

למטה

ואי אמרת באיסקופה הנדרסת מה לי תוך ארבע אמות מה לי חוץ לארבע אמות. משום דקאי עליה דרבה מקשי לרבה והוא הדין דהאי פירכא נמי הויא לרב יהודה דאוקי רישא כר״ש: **אלא אמר אביי הכא באיסקופת כרמלית עסקינן.** וא״ת והא לא מפליג אביי בין כרמלית לרה״ר לקמן (לט.) גבי לא יעמוד אדם ברה״י וישתה ברה״ר ואיבעיא להו כרמלית מאי ואמר אביי היא היא ואין לומר דדוקא בכתבי הקדש שרי הכא משום בזיון אבל בשאר מילי אסור דלקמן (דף קג.) משמע דליכא שבות כלל באיסקופה כרמלית גבי דחותכין יבלת דקאמר ולאו מי אוקימנא באיסקופה כרמלית ורה״ר לפניה וכיון דאגודו בידו אפילו שבות נמי ליכא משמע דאי הוי שבות לא הוה שרינן גבי כתבי הקדש משום דשבות דמקדש במדינה לא התירו ואור״י דגבי שתיה שייך למיגזר טפי שמא יביא אצלו וכן מחט התחובה לו בבגדו דאסרינן לצאת בה מבעוד יום שמא יצא משחשיכה דמייתי לה אההיא לקמן בפ״ק דשבת (דף יא:) בהנהו שייך למגזר טפי גזירה לגזירה מההיא דהכא וא״ת כיון ח) דפרישית דספר דהכא לאו דוקא מאי איריא דנקט ספר משאר מילי ולפי ההוא לישנא דמסקינן דסתם כתבי הקדש עיוני מעיין בהו ניחא דספר הוי דווקא וי״ל דנקט ספר לאשמועינן דבראש הגג לא יגלול אצלו לאפוקי מדרבי שמעון דאמר שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקדש: **והאמר רבא המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב.** פירש בקונטרס דרך עליו למעלה מיו״ד שהוא מקום פטור ותימה לר״י דאדמייתי מדרבא הוה ליה לאיתויי מת״ק דבן עזאי דאמר בפ״ק דשבת (דף ה:) המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב דהיינו דרך מקום פטור וע״כ שמיע ליה ההיא ברייתא דבסמוך מייתי מילתא דבן עזאי וכן קשה לקמן (לט.) גבי עומד אדם ברה״י ומטלטל ברה״ר ובלבד שלא יוציא חוץ לד׳ אמות וקאמר בגמרא הא הוציא חייב חטאת לימא מסייע לרבא דאמר המעביר חפץ כו׳ ופירש שם הקונטרס דמתני׳ נמי איירי בעומד על הגג שלמעלה מי׳ דהוי כעין ההיא דרבא דאיירי במעביר דרך עליו וקשה לפירושו דגג מאן דכר שמיה דרשות היחיד קתני במתני׳ ולא גג וע״ק דבפ״ק דשבת (דף ח:) גבי עומד אדם על האיסקופה כו׳ מסיק ובלבד שלא יטול מבעל הבית ויתן לעני ומעני ויתן לבעל הבית ואם נטל ונתן שלשתן פטורין וקאמר ליהוי תיובתא דרבא דאמר רבא המעביר חפץ כו׳ ומאי קושיא ה״ל למימר דרבא סבר כרבנן דבן עזאי לכך נראה לר״י לפרש דרך עליו כפי׳ ר״ח שפירש בפ״ק דשבת ט) דרך עליו היינו מימינו לשמאלו דהוה סלקא דעתך דמעביר מצד ימינו לשמאלו דרך גופו דהוי חשובה כמונחת אפ״ה חייב דחשובה כמהלכת דהא מהלכת היא והשתא אתי שפיר דההיא (ה) עומד אדם על האיסקופה דהכא ודלקמן איירי שעומד במקום אחד ואינו זז ממקומו ומעביר מכאן לכאן דרך גופו ואיירי י) (לקמן) כגון שמשלים ארבע על ידי זריקה ולהכי לא מייתי אלא מדרבא אע״ג דידע לברייתא דבן עזאי: **הכא לא אפשר.** פי׳ בקונט׳ משום דאין לו בגד מזומן ובתוס פי׳ כן דאפי׳ יש לו מאותו טעם דאסור לגוללו אצלו אסור לפרוש שום בגד: **והא לא נח.** הוה מצי לאוקמא כר״ע דאית ליה כ) קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא ניחא ליה לאוקמא אפי׳ כרבנן ואע״ג דאם הוציא ידו מליאה פירות לחוץ אמר בריש מסכת שבת (דף ג.) דאסור להחזירה לא דמי להכא דהתם גזרינן גופו ברה״י וידו ברה״ר אטו גופו וידו ברה״ר דאז איכא איסורא דאורייתא אי הדר מעייל לה דהרי נח אבל הכא אפי׳ הוה כוליה ספר התם אכתי לא נח:

נימא

מסורת הש״ס

א) [לקמן לט.] שבת ח: וע״ש, ב) [שבת ה: כתובות לא:], ג) שבת ו., ד) בד״י אדא, ה) [מסכ׳ סופרים פ״ג הל׳ יב], ו) [שם הלכה יד וט״ז ע״ש], ז) שבת ה:, ח) דפריך דספר וכו׳ כצ״ל רש״ל. [בק״ד הרש״ל מגיה להיפך מן דפריך על דפרישית], ט) שם ד״ה לימא, י) רש״ל מ״ז, כ) [שבת לז.],

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ באסקופה הנדרסת: (ב) שם דאדהכי והכי: (ג) רש״י ד״ה מה לי וכו׳ רשות היחיד הא לא קשרית לה אלא משום דאוגדו: (ד) ד״ה וכי תימא וכו׳ דגבוה עשרה ואין בו: (ה) תוס׳ ד״ה והאמר וכו׳ דההיא דעומד וכו׳ ומעביר מכאן לכאן דרך גופו ולהכי לא מייתי אלא מדרבא אע״ג דידע לברייתא דבן עזאי ואיירי לקמן כגון שמשלים ארבע על ידי זריקה הס״ד:

◆

מוסף רש״י

והעבירו דרך עליו. שהגביהו למעלה מעשרה, דלא שליט ביה אויר רה״ר והוי מקום פטור, חייב. כי הדר אנחיה ואע״ג דדרך מקום פטור אזל (שבת ט.). **והא לא נח.** ואמאי אסור לגוללו אצלו (שבת ה:). **בכותל משופע.** בולט מלמטה ומצר מלמעלה, דנח ליה על אותו שיפוע (שם).

◆

רבינו חננאל

ומתני׳ ר׳ שמעון היא דאמר אין דבר משום שבות כגון זה דגולל, עומד בפני כתבי הקדש. ורישא וסיפא ר׳ שמעון, ומציעתא ר׳ יהודה. **ורבה** אוקמה באיסקופה נדרסת, ומשום דלא נידרסי כתבי הקדש שרו רבנן. ונדחו דברי רבה. **ואוקמה** (כ)אביי באיסקופה כרמלית, ורשות הרבים עוברת לפניה. תוך ד׳ אמות ברשות הרבים, דאי נפיל ומייתו לה לא אתי לידי חיוב חטאת לא גזור רבנן לגוללו אצלו (ככרמלית) [בכרמלית]. חוץ לד׳ אמות ברשות הרבים דאי מייתי ליה נמצא מעביר ד׳ אמות ברשות הרבים וחייב חטאת, גזור רבנן לגוללו אצלו (ככרמלית) [בכרמלית]. ואקשינן תוך ד׳ אמות (כ)[ב]רשות הרבים נמי ניגזור דילמא מעייל ליה (ו)[מ]רשות הרבים לרשות היחיד. וכי תימא כיון דמפסקא ליה כרמלית בין רשות הרבים לרשות היחיד, אי מעייל ליה דרך כרמלית לא מחייב. והא אמר רבא המעביר חפץ מתחלת ד׳ לסוף ד׳ והעבירו דרך עליו חייב. וה(ו)א המעביר דרך עליו כאילו מעביר למעלה מעשרה (כ)[ב]רשות הרבים הוא שהוא חשוב (ב)מקום פטור, ואפילו הכי חייב. ופריק באיסקופה אריך

עין משפט נר מצוה

טז א מיי׳ פט״ו מהל׳ שבת הלכה כא סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שנב סעיף א:

יז ב מיי׳ פי״ב מהל׳ שבת הלכה יד:

יח ג מיי׳ פ״י מהלכות ס״ת הלכה ה סמג עשין כה טוש״ע י״ד סי׳ רפב סעיף ה:

יט ד מיי׳ פ״א מהל׳ תפילין הלכה יז טוש״ע י״ד סי׳ רעז [וברב אלפס הלכות ס״ת דף סח.]:

◆

רב ניסים גאון

הא מני בן עזאי היא דאמר מהלך כעומד דמי. עיקר דבריו בפרק יציאות השבת. תנו רבנן המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ובן עזאי פוטר. ואמרי׳ בשלמא בן עזאי קסבר מהלך כעומד דמי.

◆

רבינו חננאל (המשך)

עסקינן, דאהכי והכי מדכר דשבת היא ולא אייתי לאיתויי מרשות הרבים לרשות היחיד, ואע״פ שהוא דרך כרמלית אלא על ידי גלילא. **איבעית אימא** באיסקופה שאינו אריך וסתם כתבי קודש עיוני מעייני בהו, ועל ידי גלילה הוא העיון. לפיכך לא חיישינן דילמא מעייל להו בידים. וניחוש דילמא מעיין בהו ברשות הרבים והשלים מלעיוני, ומעייל להו בידיה לרשות היחיד. ודחינן כיון שלא א) נתכוון לעקור כדי להניח אלא כדי לעיין, אע״פ שמולך והכניסו לא מיחייב. אי נמי כבן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי. ואפילו (כ) עמד (כ)[בכרמלית] (והניח) [והביא] מרשות הרבים לכרמלית, ומכרמלית עקר והניח ברשות היחיד, דכי האי גוונא לא מיחייב. ואקשינן וניחוש דילמא זריק להו מרשות הרבים לרשות היחיד ואין שם עמידה, דהאמר ר׳ יוחנן מודה בן עזאי בזורק שחייב. ופרקינן זאת אומרת אין מזרקין כתבי קודש. היה קורא בראש הגג כו׳. ואוקימנא מתני׳ כולה ר׳ יהודה היא, והכי קתני, במה דברים אמורים בכותל משופע דהא נח, לפיכך הופכו על הכתב ומניחו. ואע״ג דלא התירו חכמים לכותבי ספרים להפוך יריעה על פניה, אלא אם פורס עליה בגד. הכא משום [בזיון] כתבי הקודש התירו להפוך הספר על פניו. והני מילי בכותל משופע דנח הספר עליו

א) לפנינו בגמ׳ ליתא להאי תירוצא אך רבינו היה גורס כן ועי׳ בבעה״מ דכאן ודו״ק. ב) מ׳ אפילו איתו מובן דלא לדבר דבעומד בכרמלית והניח בכרמלית כוליה פטור גם לרבינו ואולי צ״ל דלפי עומד וכו׳ וצ״ע.